

CIUTAT VELLA
DESAPAREGUDA

2586. Barcelona.
The Harbour.

FRANCIS FRITH / VICTORIA AND ALBERT MUSEUM, LONDRES

Daniel Venteo

CIUTAT VELLA DESAPAREGUDA

 efadós®

CIUTAT VELLA DESAPAREGUDA

Col·lecció Catalunya Desapareguda

Primera edició: març del 2025

© dels textos: Daniel Venteo Meléndrez

© de les fotografies: diversos autors

© de l'edició: Editorial Efadós

© de la col·lecció: Editorial Efadós

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 - Nau A
Polígon industrial Les Torreneres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

Idea original i disseny:

Editorial Efadós

Col·laboració:

Assessorament lingüístic:

M. Neus Doncel Saumell

Fotografia de la portada:

Léon & Levy / Col·lecció Daniel Venteo

Acrònims:

AFB (Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

AFCEC (Arxiu Fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya)

AMDCV (Arxiu Municipal del Districte de Ciutat Vella)

ANC (Arxiu Nacional de Catalunya)

BNE (Biblioteca Nacional de España)

ICGC (Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya)

IPCE (Instituto del Patrimonio Cultural de España)

ISBN 978-84-19736-89-5

DL B-1562-2025

Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) - www.cedro.org

Índex

Pàg. 6

INTRODUCCIÓ

El cor de la Barcelona històrica

Pàg. 17

EL GÒTIC

El cor històric de la ciutat

Pàg. 55

VIA LAIETANA

L'avinguda de Ciutat Vella

Pàg. 73

LA RIBERA, SANTA CATERINA I SANT PERE

Els barris del Born

Pàg. 107

LA RAMBLA

El passeig barceloní per excel·lència

Pàg. 123

EL RAVAL

De barri extramurs a centre de la ciutat

Pàg. 145

EL PORT

Motor econòmic de la ciutat

Pàg. 159

LA BARCELONETA

L'ànima marinera de Barcelona

Pàg. 184

ÍNDEX ALFABÈTIC

Introducció

EL COR DE LA BARCELONA HISTÒRICA

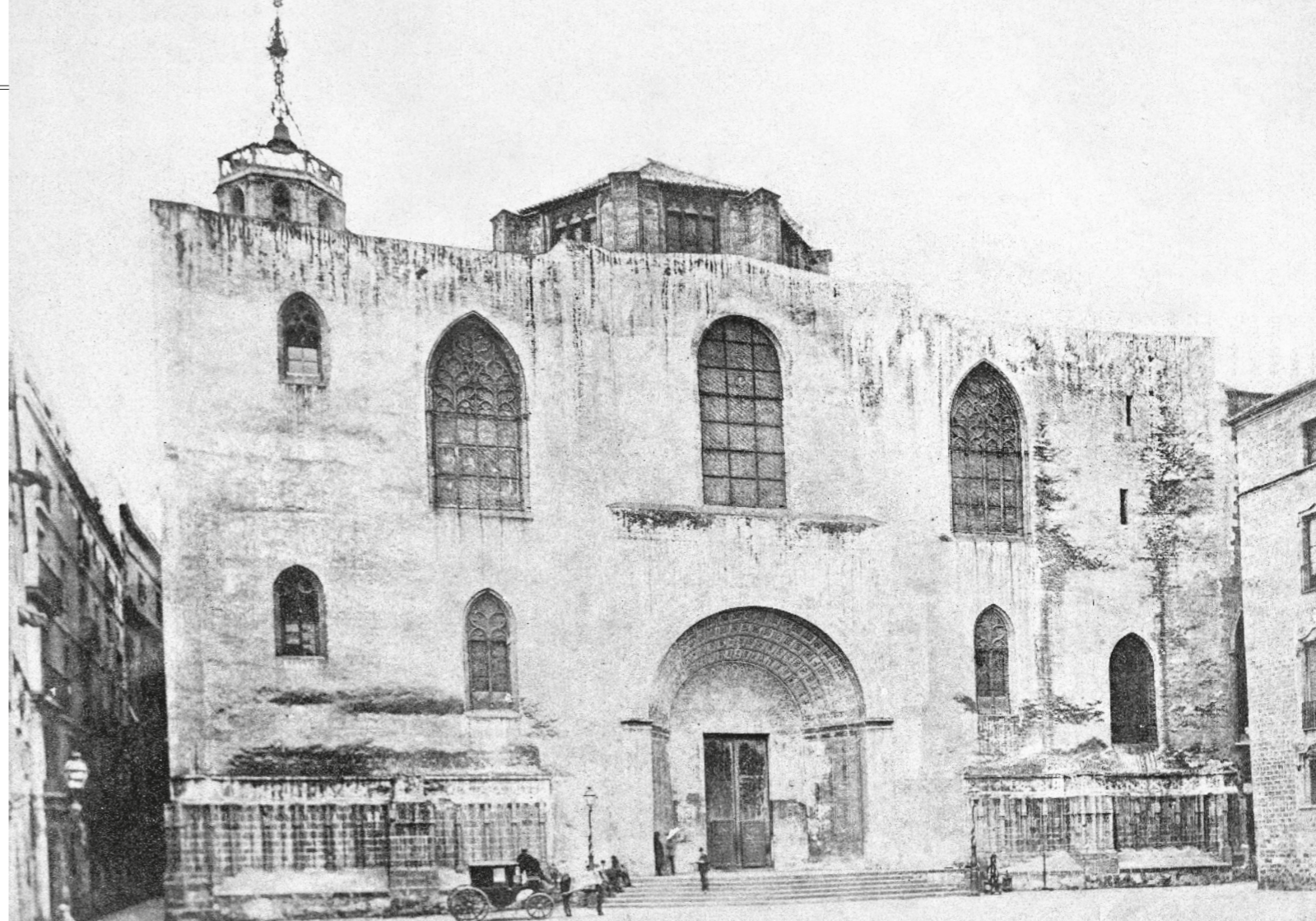
Daniel Venteo, historiador i museòleg

Barcelona és una ciutat amb una història rica i complexa, escrita en els seus carrers, en els seus edificis i, sobretot, en la memòria dels seus habitants. Aquest llibre ens ofereix una nova finestra a un passat no tan llunyà, un passat que sovint idealitzem amb la nostàlgia però que, com ens mostren aquestes imatges, no sempre va ser millor.

Lluny de caure en la temptació de la melancolia, aquesta obra ens convida a redescobrir el nostre patrimoni cultural, a reconèixer en aquestes instantànies els fonaments sobre els quals s'ha construït la Barcelona

d'avui. Les fotografies, testimonis fidels d'una època, ens permeten observar l'evolució de la ciutat, les transformacions urbanes i els canvis socials i econòmics que l'han modelat al llarg del temps. Més enllà del valor documental, aquestes imatges ens ofereixen una oportunitat excepcional per connectar amb el passat del nostre barri, per reconèixer-nos en les vivències dels nostres avantpassats i per enfortir els vincles socials que ens uneixen com a comunitat. Aquestes imatges ens parlen d'un barri que ha sabut mantenir la seva essència malgrat els canvis i els reptes. Ens recorden la importància de preservar el nostre patrimoni cultural i històric, no solament com a testimoni del passat, sinó com a element clau per construir un futur compartit.

CENTRO FOTOGRAFICO / AFB (BCN002435)

BARCELONA, 1867

Tres-cents anys abans que Jules Ainaud disparés aquesta fotografia l'any 1867, aquí mateix es va realitzar la primera vista de conjunt de Barcelona a finals del segle XVI. Aquesta vista és un clàssic de la iconografia urbana: Ciutat Vella amb les muralles en primer terme i amb el port abans de les obres d'ampliació. Davant dels vaixells s'observa la muralla de Mar, el passeig de la qual comunicava amb la Rambla i, a la Ciutatella, amb el desaparegut passeig de l'Esplanada. En aquesta època, els campanars, i en particular el de la catedral, eren les construccions més altes d'una ciutat que cada dia es reinventava amb l'expansió per l'Eixample. A la pàgina anterior, la catedral abans de la construcció de l'actual façana neogòtica.

JULES AINAUD (FOT) - JEAN LAURENT (ED) / BNE

Aquestes imatges ens parlen d'un passat amb llums i ombres, de reptes superats i de dificultats encara presents. Ens recorden que la ciutat és un organisme viu en constant transformació, fruit de l'esforç i la dedicació de generacions de barcelonins i barcelonines. Aquestes fotografies també ens parlen d'una ciutat que, malgrat les adversitats, sempre ha lluitat per la llibertat i la justícia social. Barcelona ha estat bressol de moviments socials i culturals que han contribuït a la construcció d'una societat més democràtica i inclusiva.

Les fotografies històriques són una finestra excepcional al passat, una eina poderosa que ens permet connectar amb la història d'una manera tangible i visual. En el cas de Ciutat Vella de Barcelona, un entramat urbà ric en capes històriques, aquestes imatges esdevenen testimonis inestimables de la seva evolució al llarg del temps. Ens permeten copsar no solament l'arquitectura

i la fisonomia urbana, sinó també la vida quotidiana, els costums i les transformacions socials que han modelat la identitat d'aquest barri emblemàtic.

Ens transporten a èpoques passades, mostrant-nos com era Ciutat Vella abans de les grans transformacions urbanístiques. Podem observar, per exemple, la Barceloneta del segle XIX, un barri de pescadors amb cases baixes i carrers estrets, o el Raval abans de la reforma del segle XX, ple de vida i activitat comercial. Aquestes imatges ens permeten reconstruir mentalment la ciutat, imaginar com es vivia en aquells temps i entendre l'impacte dels canvis que s'hi han produït.

Les fotografies històriques no són simples postals nostàlgiques. Ens proporcionen informació valuosa sobre aspectes que sovint passen desapercebuts en els llibres d'història. Podem observar la moda de l'època, els

DE LA RAMBLA AL MÓN

Vista de la Rambla comercialitzada arreu del món per la companyia Keystone abans de la guerra. Al dors d'aquestes targetes s'explicava que «el setembre de 1932, Catalunya va aconseguir l'aprovació d'un estatut que li atorgava poder autònom dins de la República Espanyola i assegurava per al seu poble la igualtat

de la seva llengua amb el castellà, que és la llengua del govern». I finalitzava: «El milió i més d'habitants de Barcelona són en gran part catalans. Són els comerciants i els empresaris d'Espanya, i un poble emprenedor i treballador». A la pàgina següent, el president Tarradellas a la Generalitat el 23 d'abril del 1978.

AUTORIA DESCONEGUDA / COL·LECCIÓ DANIEL VENTEO

mitjans de transport, els oficis que es desenvolupaven als carrers, les activitats de lleure, les festes populars... En definitiva, ens permeten aprofundir en la vida quotidiana dels habitants de Ciutat Vella i comprendre la seva evolució social i cultural.

Ciutat Vella ha experimentat nombroses transformacions al llarg de la història. Les fotografies ens permeten documentar aquestes transformacions, com l'obertura de la via Laietana, la construcció del Mercat de la Boqueria, la desaparició de les muralles medievals o la remodelació del Port Vell. Aquestes imatges ens ajuden a entendre com la ciutat s'ha adaptat als nous temps i com s'ha anat configurant la seva identitat actual.

Les fotografies històriques són un patrimoni cultural que cal preservar i difondre. Ens ajuden a connectar

amb les nostres arrels, a entendre el present i a projectar el futur. A més, tenen un valor emotiu important, ja que ens permeten reviure moments del passat i connectar amb les històries personals dels nostres avantpassats.

Aquest llibre no pretén ser un exercici de nostàlgia, un lament romàntic per un passat idealitzat. No se cerca una bellesa perduda ni ens recrea en la melancolia d'allò que ja no és. Aquestes pàgines s'obren a la Ciutat Vella que va ser, la que batega en les fotografies històriques com un testimoni viu, vibrant i, sobretot, real. Cada imatge capturada és una finestra oberta a la vida quotidiana d'una època, un portal que ens transporta als carrers, les places i els racons d'un barri en constant transformació. A través de la mirada atenta del fotògraf, descobrim els rostres dels seus habitants, els seus quefers, les seves alegries i les seves preocupacions.

VINCLE SOCIAL ESTRATÈGIC

L'esport, més enllà del seu vessant competitiu i de l'espectacle que genera, té un paper fonamental com a vincle social estratègic. Actua com a eina cohesi-onadora, integradora i de promoció de valors que beneficien la societat en diversos àmbits. Històricament, el Parc de la Ciutadella, com mostra aquesta instantània de la primera dècada del segle xx, ha estat escenari esportiu habitual. És el cas d'aquesta demostració gimnàstica. El seu protagonista, cap per avall, és Miquel Valdés, venedor de loteria de la Rambla i jugador del primer Barça de la història l'any 1899. També era membre del Gimnàs Solé del carrer de Montjuïc del Carme.

AUTORIA DESCONEGUDA / FONS LOTERIA VALDÉS

Ens endinsem en un passat no tan llunyà, però prou diferent per sorprendre'ns i fer-nos reflexionar sobre el nostre present.

Aquest llibre també és una invitació a explorar el passat, a connectar amb les nostres arrels i a comprendre millor el present. No es tracta de jutjar ni de comparar, sinó d'observar, d'aprendre i de deixar-nos interpel·lar per les històries que s'amaguen darrere de cada imatge. Que aquestes pàgines ens serveixin per recordar que Ciutat Vella sempre ha estat un espai viu, un escenari on s'han desenvolupat milers d'històries individuals i col·lectives. Un lloc on el passat es fusiona amb el present i on les fotografies històriques ens permeten reviure la memòria i mantenir viva la flama de la seva història.

Aquest llibre s'endinsa en el cor de la Ciutat Vella de Barcelona a través d'un prisma únic: la fotografia do-

mèstica familiar. Més enllà de la mirada dels reporters professionals, que sovint buscaven capturar la grandesa dels monuments o l'efervescència dels esdeveniments públics, aquestes imatges ens revelen una dimensió més íntima i personal del barri. Obrim els àlbums familiars, aquelles capses de records plenes de fotografies descolorides i anotacions a mà, per redescobrir la Ciutat Vella viscuda des de dins, des dels balcons interiors i els patis de veïns. Aquestes imatges, preses per aficionats i amants de la fotografia, ens mostren un paisatge humà i quotidià, ple de moments espontanis i gestes quotidianes. En definitiva, aquest llibre és un homenatge a la fotografia domèstica familiar, una eina que ens permet recuperar la memòria col·lectiva i construir un relat més complet i humà de la història de Ciutat Vella. Una mirada des de dins, plena de tendresa i nostàlgia, que ens recorda que la ciutat està feta de persones, de les seves vivències i de les seves històries.